

על האנוסה, סיימו להדיא דבקיודשין תליא מילתא, הרי דבמקדש אשה ג"כ אסור בבתה, ועוד הביא חבל של ראיות דגם בקידושין נאסרת בבת כגון בקידושין (ג' ע"ב) במשנה המקדש אשה ובתה או אשה ואחותה כאחת, ובנזיר (י"ב ע"א) האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה אסור בכל הנשים שבעולם וכו' ומודה ר' יוחנן באשה שאין לה בת ע"ש עוד, ועיין בערוך לנר כאן מה שהאריך בדברי תוס' הכא שנראין כסותרים א"ע מיני' ובי' אי גם בקידושין אסור בתה, ועיין עוד בקרן אורה.

דף ג' ע"ב

בגמ': טעמא דכתב רחמנא עליה הא לא"ה הו"א אחות אשה מתייבמת כו' דאמרינן אתי עשה ודחי לא עשה.

ביומא (פ"ו ע"ב) איתא אמר ר' יוחנן גדולה תשובה שדוחה ל"ת שבתורה דכתיב הן ישלח איש את אשתו וגו' ישוב אלי נאם ד'. והקשו המפרשים דהא כן הוא בכל התורה כולה דעשה דוחה ל"ת, ומאי אולמי' דתשובה דדוחה ל"ת שבתורה.

והביא שם בכפות תמרים בשם ספר כסף נבחר וספר אהבת עולם, דכי אמרינן דאתי עשה ודחי ל"ת, הנ"מ כשמי שיש לו את הל"ת הוא יש לו את העשה, אבל הכא לכנסת ישראל יש את המ"ע דתשובה, וכביכול להקב"ה יש את הל"ת דמחזיר גרושתו, ולא אתי עשה דזה ודוחה ל"ת דזה.

בכפות תמרים תמה על דבריהם, דא"כ מאי ס"ד הכא לומר דאתי עשה דיבום ודוחה ל"ת דאשה וכן איתא לקמן (דף כ') דחייבי לאוין יכול לייבם משום דאתי עשה דיבום ודוחה הל"ת, והא עשה דיבום אינו מקיים אלא היבם, והאיך ידחה עשה שלו ל"ת דהיבמה, וסיים: אלא ודאי הדבר ברור, דכל מ"ע דרמיא על איש אחד, ומוטלת עליו לעשותה בחברת אחר, דוחה ל"ת שבתורה, אע"ג דלגבי א' מהם איכא הל"ת וליכא העשה.

הגרעק"א בהגהותיו על הכפות תמרים הביא דברי התוס' בגיטין דף מ"א ע"א (ד"ה לישא שפחה אינו יכול) דכתבו בחד תירוצא דלא אמרינן דישחרר העבד משום דיבא עשה דיפרו ורבו וידחה ל"ת דלא יהי' קדש, משום

הטור בשם ר"ת דאין מניחין אותן להתייבם אא"כ ניכר וידוע שמתכוונין לשם מצוה. (ועיין בשו"ת שבות יעקב ח"ג סימן קלה)

ובמקום שהיבם או היבמה חרשים דחליצתם פסולה, דעת הבית מאיר על אבה"ע (סימן קס"ט סוף סעיף ל"ד) וכן השבות יעקב (ח"ג סימן קלה וקל"ו) דחייב ליבם. והבית מאיר שם כותב שהיבם יכול לגרש את היבמה אח"כ אפילו בע"כ שאין חרם רבינו גרשם לגרש בע"כ באופן כזה.

וגם הבית מאיר כותב שאם יש להיבם כבר אשה מותר להתחתן עם היבמה שאין חרם רבינו גרשם בכהאי גוונא. ועיין באה"ע (סימן א' סעיף י') שפסק המחבר דלא החרים רבינו גרשם על הנושא אשה על אשתו במקום יבום, והרמ"א שם בשם הגהות מרדכי חולק. ולכאורה כוונת הבית מאיר דהרמ"א יודה דלא נאמר חרם דר"ג במקום עיגון היכא דלא שייך חליצה. וכ"כ בשו"ת שערי דעה סימן קי"א.

אבל בשו"ת דברי חיים (אבן העזר ח"א סימן ק"א) כותב, שאף שיבם מותר ליבם היבמה אף שיש לו כבר אשה, אבל צריך לגרשה מיד אחר היבם.

★ ★

תוד"ה בתו (השייך ל"דף ב' ע"ב) **היכא דנכנסה לחופה ולא נבעלה נראה לר"י דחייב על בתה כו' אלמא בקידושין תליא מילתא.**

כיוצא בזה כתבו התוס' לקמן בפ' נושאים על האנוסה (צ"ז ע"א ד"ה עריות) וז"ל: וא"ת כיון דאיסור אשה ובתה מערות אשה ובתה לא תגלה נפקא, אימא שלא אסר הכתוב אלא היכי דגלי ערות שתיהן, אבל נכנסה לחופה ולא נבעלה מותר לגלות ערות האחרת. ואור"י דסברא הוא, דכיון דכ' שאר בקרא, וע"י הנישואין בא השארות.

בשער המלך (חופת חתנים סעיף ה') דייק מדברי התוס' אלו שבפרק נושאים על האנוסה דדוקא בנכנסה לחופה ולא נבעלה דהוא נישואין, אז ישנו לאיסור דבת אשתו, אבל בקידושין גרידא ליכא איסורא דבת אשתו מה"ת, ודלא כהרמב"ם שכתב בפ"ה מה' איסור"ב ה"ז דבמקדש אשה אסור בבתה מה"ת.

בפתחי תשובה (ס' ט"ו ס"ק ה') תמה על דברי השעה"מ, דהא בתוס' הכא דהוא כדברי התוס' בר"פ נושאים